

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozlowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

do kuše či hřebíky různých velikostí. Zajímavým nálezem jsou rovněž tři kusy válcovitých olověných projektilů do hákovnice (Vránová, Vrána v tisku).

Výzkum na Tepenci bude opět pokračovat v návaznosti na postupu lomových prací v průběhu několika let.

Vendula Vránová

Literatura

- Kalábek, M., Tymonová, M. 1998:** Nálezová zpráva ze záchranného archeologického výzkumu, lokalita Tepenec, 1.–3. část. Rkp. nálezové zprávy č. j. 1393/01, 1394/01, 1315/02. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, ARÚ AV ČR Brno, v. v. i.
- Kalábek, M., Tymonová, M. 1999:** Nálezová zpráva ze záchranného archeologického výzkumu, lokalita Jívová-Tepenec, 2. etapa. Rkp. nálezové zprávy č. j. 1395/01. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, ARÚ AV ČR Brno, v. v. i.
- Procházková, P. 2001:** Nálezová zpráva ze záchranného archeologického výzkumu, lokalita Jívová-Tepenec, 3. etapa, 1, 2. Rkp. nálezové zprávy č. j. 73/02. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, ARÚ AV ČR Brno, v. v. i.
- Vránová, V. 2008:** Jívová-Tepenec (okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 49, 405–406.
- Vránová, V., Vrána, J. 2005:** Jívová-Tepenec, pravěké hradisko a Karlův hrad. *Archeologické památky střední Moravy* 9. Olomouc.
- Vránová, V., Vrána J. v tisku:** Olověné projektily z hradu Tepence. *Castellologica bohemica* 11.

Resumé

Jívová-Tepenec (Olomouc district). The Middle Ages (14th century). Castle outer area. Rescue research.

During rescue archaeological research in Jívová-Tepenec cultural layers and a few sunken features were investigated with large number of archaeological material (especially pottery, daub, slag and iron artefacts). Explored layers and features are dated back to the Silesian-Platěnice Culture and to the Middle Ages. During research 3 relicts of medieval cellars and the well (rather the water reservoir) were found too.

KLOBOUKY (K. Ú. BOHUMILICE, OKR. BŘECLAV)

„Stračínky“ – ZSO Bohumělice. Středověk. Loch. Záchranný výzkum.

Dne 28. 7. 2008 jsme byli informováni (ÚAPP Brno, v. v. i.) radním p. Strbíkem a starostou města Klobouky RNDr. Z. Bobkem o propadu lochu na poli, nedaleko městské části Bohumilice. Propad se objevil na jaře tohoto roku, pravděpodobně po delších deštích, kdy došlo k narušení stropů podzemních prostor. Místo propadu se nacházelo na poli SZ až Z obce, na JV–V svahu návrší Stračínky (277 m n. m.), u drobné bezejmenné vodoteče (JTSK x = 1182330,62; y = 579708,40; z = 193,89). Podle svědectví

starosty Z. Bobka a J. Zvonaře došlo v minulosti k propadu do podzemí i na dalším místě, a to asi o cca 80 m jižněji. Bylo nám sděleno, že tato polní trať se jmenuje Bohumělice, což je název ZSO, která je poprvé zmiňována v obdarovací listině kláštera zábrdovického v roce 1298. V roce 1440 je uváděna v majetku Karla z Lulče a jako pustá je zmiňována poprvé v roce 1481 za držení Licka z Lulče (více pramenů viz Nekuda 1961, 81).

Podzemní objekt představuje klasický případ lochu, který se na jižní Moravě objevuje v souvislosti se staršími vývojovými fázemi obcí nebo ve spojitosti s jejich zánikem ještě ve středověku. Systém podzemních chodeb a komor, uspořádaných v kruhové formaci, svědčí o pokročilejším vývoji. Kruhový záskok se objevuje na Moravě přibližně od 13. stol. (Nekuda 1992), avšak přebudování do soustavy vzájemně propojených síněk lze klášť pravděpodobně až do některého z následných období (14.–15. stol.). Podle technologie a dalších stavebních prvků lze bohumilický loch zařadit mezi objekty středověkého stáří a spojit jej s největší pravděpodobností se zaniklou vsí Bohumělicemi, které jsou poprvé zmiňovány roku 1298 a naposledy uváděny jako pusté roku 1440. Tento předpoklad podporuje také výskyt středověké keramiky a mazanice na poli v bezprostředním okolí místa propadu. Loch spadá pravděpodobně do skupiny objektů, které jsou charakteristické „jedním“ vchodem. Ten představoval těsnou chodbičku, která klesala šikmo do masívu ze svažitého povrchu. Nelze vyloučit, že vstup byl založen na utajeném místě, a to snad v suterénu nadzemní obytné nebo hospodářské stavby. Nález vytržené závorové kapsy by mohl svědčit o tom, že k zániku nadzemního stavení mohlo dojít násilně, a to nejspíše za husitských válek. Vlastní nejstarší jádro podzemních chodeb by mohlo spadat ještě na přelom 12. a 13. nebo 14. stol. (Kos 2008).

Petr Kos

Literatura

- Nekuda, R. 1992:** Podzemní chodby ve Mstěnicích. *Archeologia Historica* 17, 369–379.
- Nekuda, V. 1961:** Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu. Brno.
- Kos, P. 2008:** Středověký loch v Kloboukách-Bohumilicích. *Sborník Regionálního muzea Mikulov, RegioM* 2008, Mikulov, 53–61.

Resumé

Klobouky-Bohumilice (Bez. Břeclav), Bohumělice. Mittelalter. Loch/Erdstall. Rettungsgrabung.

KONICE (OKR. PROSTĚJOV)

Náměstí 66. Vrcholný středověk. Město. Sběr na výhozu.

Při stavebních pracích na dvoře č. p. 66 v Konici (náměstí) se na výhozu zeminy autorovi příspěvku podařilo dne 24. 7. 2004 sebrat celkem šest zlomků vrcholně středověké keramiky, v jednom případě se jedná o zlomek okraje loštického poháru (obr. 82). Registrována byla

i početná kolekce keramiky novověké, která zůstala ponechána na místě. Přítomnost intaktních archeologických situací jsem nezjistil; vzhledem k tomu, že část výkopů již byla zalita betonem, nelze jejich přítomnost vyloučit. Nálezy byly předány do muzea v Prostějově.

S archeologickými nálezy se v Konici setkáváme stále pouze ojediněle. V posledních letech se jedná o výkop s keramikou ze 13. stol., zjištěný na náměstí a ohlášený autorem tohoto příspěvku a následně zdokumentovaný pracovníky ÚAPP Brno v. v. i., pobočka Prostějov (Čižmář 2000, 168), a odpadní areál s vrcholně středověkými a novověkými nálezy, zjištěný při opravě mostu „U Andělky“ (Šlézar 2003, 255).

David Vích

Literatura

Čižmář, Z. 2000: Konice (okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 41, 168.

Šlézar, P. 2003: Konice (okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 44, 255–256.

Resumé

Konice (Bez. Prostějov). Bauarbeit. Hochmittelalter. Lesescherben.

KORYČANY (OKR. KROMĚŘÍŽ)

Náměstí. Novověk. Hřbitov. Záchraný výzkum.

V měsíci září proběhl záchraný archeologický výzkum při úpravách okolo kostela sv. Vavřínce. U jižní stěny kostela byly v profílech výkopu, hloubeném pro dešťovou kanalizaci, zachyceny čtyři kostrové hroby, které s největší pravděpodobností patří k zaniklému hřbitovu v okolí kostela.

Ivan Čižmář

Resumé

Koryčany (okr. Kroměříž), Náměstí. Kirchhof. Rettungsgrabung. In der Umgebung der Kirche St. Laurentius wurden vier undatierte Gräber gestört und nachfolgend dokumentiert.

Obr. 82: Konice, vrcholně středověké zlomky keramiky z lokality. Abb. 82: Konice, mittelalterliche Randscherben aus der Fundstelle.

KOSTELEČ U JIHLAVY (OKR. JIHLAVA)

Kostel sv. Kunhuty. Středověk, novověk. Kostel. Záchraný výzkum.

V létě roku 2008 proběhl záchraný archeologický výzkum v interiéru kostela sv. Kunhuty v Kostelci. Výzkum se soustředil do lodi kostela s navazujícím polygonálním presbytářem a s větší západní přístavbou a do interiéru sakristie. Severní polovina plochy v interiéru kostela byla bohužel zčásti zničena stavebními pracemi před archeologickým výzkumem. V presbytáři byl odkryt základ starší podkovovité apsidy, vytvořené z kvalitního lomového kamene spojovaného pevnou vápennou maltou. Na vnější straně apsidy byly zachyceny pozůstatky vrcholně středověkých pohřbů, uložené ve směru východ–západ. Později byla tato apsida stržena a nahrazena polygonálním presbytářem, který byl vystavěn méně pečlivě na volně sypaném základu s žebrovou klenbou. Ve 2. pol. 15.–16. století byl na jižní straně presbytáře vykopán hrob, který porušil napojení původní apsidy na obvodovou zeď lodi. Výzkum kostelní lodi odhalil pod vrstvou kamenné dlažby a jejím podsypem dvě úrovně hliněných udusaných podlah. Díky nálezům keramických střepů a drobných stříbrných mincí ze 2. poloviny 15.–17. století lze dobře datovat dobu existence podlah a díky početným uhlíkům a spálené vrstvě č. 125 (v presbytáři kontext 107) je možné konstatovat, že kostel někdy v průběhu 15. století vyhořel. Uprostřed lodi kostela přímo naproti původnímu jižnímu vchodu se podařilo odkryt kruhový kamenný základ z kvalitních granitových bloků. Nejspíše se jednalo o podstavec pro křtitelnicí ze 13.–15. století. Mezi triumfálním obloukem a jižním vchodem kostela jsme při jižní obvodové zdi objevili čtvercový kamenný základ, což byl nejspíše původní podstavec bočního oltáře z raného novověku. Výzkum západní přístavby – předsíně z počátku 19. století odhalil v mohutné vrstvě vyrovnávky terénu a stavební sutě početné nálezy z období vrcholného středověku a novověku. Zajímavé poznatky jsme získali v severní předsíni – sakristii. Při jižní straně místnosti se ve výkopu objevil kvalitní kamenný základ. Zde jde o předzáklad severní obvodové stěny kostela, nebo o základ původního závěru kostela, nelze zatím s jistotou rozhodnout. Na úrovni popisované zdi jsme dokumentovali dva horizonty hrobů, uložených opět ve směru východ–západ. Z vykopaného materiálu se podařilo získat brakteát Přemysla Otakara II. a kusy krystalického vápence – mramoru, který byl na lokalitu přinesen nejspíše za účelem pálení vápna.

Nejpočetnější složku archeologických nálezů z výzkumu tvoří zlomky keramických nádob. Do nejstaršího keramického horizontu patří střepy s velkým obsahem grafitu, případně písčitého a slídkového ostřiva ve hmotě, a s výzdobou pomocí obvodových rýh, žlábků a vlnic. Jde vesměs o zlomky hrncovitých nádob. Keramika má analogie v materiálu z pecí na lokalitě Kostelec – stavba prodejny Masna (Meduna 1954), z Batelova, Vyskytné nad Jihlavou a Jihlavy a je možné ji datovat do 2. poloviny 13., případně do 1. poloviny 14. století.

Nejpozději v polovině 13. století vzniká na malém, ale výrazném návrší nad řekou Jihlavou jednoduchá křesťanská svatyně s jednolodní dispozicí, na východě ukončenou